

KONSOLIDĒTAIS NEFINANŠU PAZIŅOJUMS 2017

Sagatavots saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 56. ⁴ pantu

**Rīga
2018**

Akciju sabiedrība “Latvijas Gāze”

Reģistrācijas vieta	Rīga, Latvija
Reģistrācijas numurs	40003000642
Adrese	Vagonu iela 20, Rīga, Latvija, LV-1009
Interneta mājaslapa	www.lg.lv

Akciju sabiedrība “Gaso”

Reģistrācijas vieta	Rīga, Latvija
Reģistrācijas numurs	40203108921
Adrese	Vagonu iela 20, Rīga, Latvija, LV-1009
Interneta mājaslapa	www.gaso.lv

Saīsinājumi

Akciju sabiedrība “Latvijas Gāze”	Latvijas Gāze
Akciju sabiedrība “GASO”	GASO
Apvienoto Nāciju Organizācija	ANO
Korporatīvā sociālā atbildība	KSA
Pārvades sistēmas operators	PSO
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	SPRK
Sadales sistēmas operators (GASO)	SSO

SATURS

IEVADS.....	4
I. KONCERNA KOMERCDARBĪBAS MODEĻA ĪSS APRAKSTS	5
II. KONSOLIDĒTS 2017. GADA KORPORATĪVĀS SOCIĀLĀS ATBILDĪBAS ZIŅOJUMS.....	6
Cilvēktiesības.....	6
Darbinieku veselība un drošība.....	6
Darba laiks, atalgojums un prombūtne.....	7
Taisnīga attieksme un privātums	9
Sadales tīklu attīstības ietekme uz apkārtējiem iedzīvotājiem	10
Iedzīvotāju informēšana par piesardzības pasākumiem, ekspluatējot dabasgāzi	10
Darbinieki	12
Arodbiedrības.....	12
Diskriminācijas aizliegums	12
Vide	14
Avāriju novēršana un tīklu drošība	14
Ietekme uz vidi	16
Tehnoloģijas	18
Pretkorupcija.....	20
Uzņēmuma kultūra, procedūras un pasākumi.....	20

IEVADS

Šis Latvijas Gāzes Konsolidētais nefinanšu paziņojums ir sagatavots par koncerna darbību 2017. gadā.

Paziņojums sastāv no divām daļām, aptverot:

- koncerna komercdarbības modeļa vispārēju aprakstu; un
- Konsolidētu korporatīvās sociālās atbildības ziņojumu.

Korporatīvās sociālās atbildības ziņojums ir koncerna pirmais ziņojums un tas sagatavots, vadoties arī no ANO programmas *Global Compact* vadlīnijām (www.unglobalcompact.org), ciktāl vadlīniju jautājumi attiecināmi uz faktisko koncerna darbību. Ziņojuma sagatavošanā ir izmantots *Global Compact* pašnovērtējuma rīks (www.globalcompactselfassessment.org).

Paziņojums ir izskatīts un apstiprināts Latvijas Gāzes Valdē 2018. gada 25. aprīlī, un to Valdes vārdā paraksta:

Aigars Kalvītis
Valdes priekšsēdētājs

Sebastians Grēblinghofs
Valdes priekšs. vietnieks

Elita Dreimane
Valdes locekle

I. KONCERNA KOMERCDARBĪBAS MODEĻA ĪSS APRAKSTS

2017. gads bija Latvijas Gāzes līdzšinējās darbības vēsturē, iespējams, pats nozīmīgākais, jo piedāvāja izaicinājumu pilnībā nošķirt gadiem ilgi vienoti īstenotus komercdarbības virzienus. Šim uzdevumam uzņēmums veltīja apjomīgus intelektuālos un finanšu resursus. Tomēr komercdarbības pārstrukturēšana ir ļāvusi Latvijas Gāzei pārvērtēt virkni procesu un līdzšinējo prakšu, tādējādi piešķirot jaunu kvalitāti uzņēmuma sniegtajiem pakalpojumiem - šobrīd jau koncerna veidolā. Šādi iesākto virzienu koncerns plāno aktīvi turpināt arī 2018. gadā, izvirzot mērķi kļūt par vienu no efektīvākajiem un klientu visaugstāk novērtētajiem uzņēmumiem Latvijā, kā arī par konkurētspējīgu un atzītu enerģētikas jomas uzņēmumu Baltijas mērogā.

Koncerna izveide un struktūra

Latvijas Gāze kopš tās izveides līdz pat 2017. gadam darbojās kā vienīgais un apvienotais dabasgāzes uzglabāšanas, pārvades, sadales un tirdzniecības operators Latvijā. Ar 2017. gada sākumu dabasgāzes uzglabāšana un pārvade tika nodalīta uzņēmumā AS “Conexus Baltic Grid”, kas šobrīd ir ar Latvijas Gāzi (un GASO) nesaistīts uzņēmums. Savukārt, īstenojot otro Latvijas Gāzes reorganizācijas soli, tika izveidota Latvijas Gāzes meitas sabiedrība GASO, kurai nodota dabasgāzes sadales funkcija. GASO jau ir uzsācis patstāvīgu darbību kopš 2017. gada 1. decembra. Tādējādi kopš tā brīža **Latvijas Gāze** darbojas kā dabasgāzes tirdzniecības uzņēmums, veidojot koncernu ar meitas sabiedrību **GASO**, kas īsteno dabasgāzes sadali.

Bez tam, lai arī abas sabiedrības veido koncernu, jāņem vērā īpatnība, kas saistīta ar to specifisko komercdarbības jomu – lietotāju apgādi ar dabasgāzi pa cauruļvadiem. Proti, GASO kā SSO ir jābūt neatkarīgam no Latvijas Gāzes to lēmumu pieņemšanas ziņā, kas attiecas uz dabasgāzes sadali. Neatkarības prasību uzraudzību īsteno SPRK.

Darbības virzieni un ģeogrāfiskie tirgi

Kopš 2017. gada pirmā ceturkšņa, kad notika Latvijas dabasgāzes tirgus atvēršana, Latvijas Dabasgāzes tirgotāju reģistrā ir reģistrējušies vairāk kā 30 dabasgāzes tirgotāju, un Latvijas Gāze kā atsevišķs uzņēmums ir viens no tiem. Mājsaimniecību segmentā saglabājās iespēja dabasgāzi joprojām iegādāties par regulētu cenu, savukārt ar pārējiem dabasgāzes lietotājiem un / vai tālāk pārdevējiem (vairumtirdzniecības segments) tiek slēgtas individuālas un brīvi izvēlētas vienošanās par cenu un piegāžu noteikumiem. Lai gan dabasgāzes lietotāji Latvijā jau 2017. gadā varēja brīvi izvēlēties dabasgāzes piegādātāju, Latvijas Gāzes kopējais pārdošanas apjoms samazinājās vien par aptuveni 10%, kas cita starpā liecina arī par ļoti augstu klientu uzticību un lojalitāti, kā arī Latvijas Gāzes spēju pieskaņoties jaunajiem izaicinājumiem un piedāvāt efektīvus produktus. 2017. gadā Latvijas Gāze ir ieguvusi dabasgāzes tirdzniecības licences darbībai arī Lietuvā un Igaunijā.

Savukārt GASO ir vienīgais dabasgāzes SSO Latvijā, nodrošinot dabasgāzes piegādi no pārvades sistēmas līdz gala patērētājiem. GASO nodrošina sadales infrastruktūras attīstību, dabasgāzes pieslēgumu izbūvi, sistēmas ekspluatāciju un dabasgāzes uzskaiti, kā arī avārijas dienesta darbību. GASO darbojas vienīgi Latvijas teritorijā un ir pilnībā regulēts uzņēmums.

Ar detalizētāku informāciju par koncerna komercdarbības rezultātiem aicinām iepazīties, ieskatoties Latvijas Gāzes Konsolidētajā un atsevišķajā gada pārskatā par 2017. gadu, Vadības ziņojuma sadaļā.

II. KONSOLIDĒTS 2017. GADA KORPORATĪVĀS SOCIĀLĀS ATBILDĪBAS ZIŅOJUMS

Koncerns pilnībā atbalsta ANO *Global Compact* ietvertās vērtības cilvēktiesību, darba tiesību, vides un pretkorupcijas jautājumos. Tāpat koncerns atbalsta ANO *Vispārējā cilvēktiesību konvencijā*, Starptautiskās darbaspēka organizācijas *Deklarācijā par fundamentālajiem darba principiem un tiesībām*, Eiropas Savienības vides politikās ietvertos principus. Iestājamies pret korupciju publiskajā un privātajā sektorā.

Šajā ziņojumā tiek skaidroti galvenie riski, pasākumi to novēršanai vai mazināšanai un pēc iespējas arī pasākumu ietekmes novērtējums. Ziņojuma sagatavošanā tika iesaistīti dažādi uzņēmuma speciālisti un arodbiedrības pārstāvji. Apņemas arī turpmāk uzlabot aptverto uzņēmumu darbību ziņojumā apskatīto jautājumu ietvarā, kā arī turpināt integrēt ANO *Global Compact* vērtības koncerna lēmumos un rīcībā.

Ziņojums ir sagatavots latviešu, angļu un krievu valodās.

Ziņojumā grafiskā informācija lielākoties tiek sniegta par piecu gadu periodu, ja vien ziņojuma sagatavošanas brīdī ir pieejami statistikas dati par apskatāmo periodu.

Cilvēktiesības

Princips 1 Uzņēmumam ir jāatbalsta un jārespektē starptautiski pasludinātās cilvēktiesības; un

Princips 2 ir jābūt drošam, ka tas nav iesaistījies cilvēktiesību ļaunprātīgā izmantošanā.

Latvijas Gāze un GASO pilnībā ievēro Latvijas un Eiropas Savienības regulējumu, kas atbilst augstiem cilvēktiesību standartiem. Uzņēmumi nekādā veidā neiesaistās ļaunprātīgā cilvēktiesību izmantošanā un ir apņēmušies paust aktīvu pozīciju par to arī klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem.

Darbinieku veselība un drošība

Kopējais novērtējums

Latvijas darba aizsardzības prasību normatīvais regulējums pamatā paredz tiešu tā piemērošanu organizācijās, un gan Latvijas Gāze, gan GASO pilnībā izpilda šīs prasības. Ņemot vērā GASO darba specifiku, darbinieku veselība un drošība ir viena no GASO prioritārajām KSA jomām. GASO nodrošina darbiniekiem drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, atbilstošu darba ekipējumu un apmācības, iesaista darbiniekus veselības un drošības pasākumu izpildē.

Riski

Vairāk nekā puse GASO darbinieku ir nodarbināti ar tiešu dabasgāzes sadales sistēmas ekspluatācijas darbu izpildi, kas paši par sevi ir paaugstināta riska darbi, jo tie ir saistīti ar gāzes sprādzienbīstamību un ugunsbīstamību, kā arī citu kaitīgu darba vides faktoru ietekmi uz darbinieku veselību. Līdz ar to iespējamie nelaimes gadījumi ir īpaši nozīmīgs risks gan darbinieku veselībai, gan uzņēmuma darbībai. Droša darba vide veicina efektīvu darbu.

Pasākumi

Ir izveidota darba aizsardzības sistēma un noteikti atbildīgie par konkrētu pienākumu veikšanu darba aizsardzībā, ugunsdrošībā un civilā aizsardzībā. Atbilstoši noteiktajam periodiskumam,

atkarībā no darba specifikas, tiek veikta darbinieku instruktāža darba aizsardzībā un ugunsdrošībā. Darbinieki tiek iepazīstināti ar civilās aizsardzības pasākumu plāniem. Ne retāk kā reizi gadā tiek veiktas mācības par rīcību ugunsgrēka izcelšanās gadījumā. Reizi gadā tiek veikti darba un sprādzienbīstamās vides risku novērtējumi. Ņemot vērā šos novērtējumus, tiek vai nu novērsti atklātie trūkumi, vai samazināta to ietekme. Balstoties uz novērtējumu, tiek izstrādāti preventīvie pasākumu plāni atklāto risku novēršanai vai mazināšanai. Darbinieki ir ievēlējuši uzticības personas, kas piedalās pasākumos, kas ir saistīti ar darba aizsardzību.

Pastāvīgi tiek veikta darbā notikušo nelaiemes gadījumu uzskaitē un analīze. Atbilstoši noteiktajam periodiskumam, atkarībā no darba specifikas, darbinieki iziet obligātās veselības pārbaudes. Darbinieki ikdienas darbā tiek nodrošināti ar nepieciešamajiem kolektīvajiem un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem. Tiek regulāri veiktas darba aprīkojuma un iekārtu pārbaudes un apkopes atbilstoši ražotāju noteiktajām prasībām. Darbiniekiem ir nodrošināta veselības apdrošināšana.

Lai veicinātu iespēju visos objektos iekļūt cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, tiek veikti regulāri rekonstrukcijas un uzlabošanas darbi, sekmējot šī mērķa sasniegšanu. Visos objektos, kuros ir veikta rekonstrukcija kopš 2016. gada, šīs prasības ir ieviestas. Veicot turpmāku objektu rekonstrukciju, tiks ievērotas noteiktās prasības, kas nepieciešamas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

2017. gadā nav saņemtas darbinieku sūdzības darba drošības jomā*.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

Darba laiks, atalgojums un prombūtne

Kopējais novērtējums

Abi uzņēmumi darbojas saskaņā ar Latvijas tiesisko regulējumu, kas atbilst ANO Starptautiskās Darba organizācijas prasībām. Bez minimālo valstī noteikto prasību ievērošanas tiek veikti arī papildus pasākumi. Tiek īstenoti visi Darba likumā noteiktie sociālās aizsardzības pasākumi.

Darbiniekiem pārsvarā ir normālais darba laiks 40 stundas nedēļā. Atbilstoši darba specifikai un nepieciešamībai atsevišķos gadījumos pastāv maiņu darbs. Virsstundu skaits ir ierobežots, darbiniekiem ir nodrošināts atbilstošs pārtraukumu un atpūtas laiks. Darbiniekiem ir nodrošināts apmaksāts ikgadējs atvaļinājums, papildus valsts likumdošanā noteiktajām tiek nodrošinātas apmaksātas brīvdienas par bērniem, par darba stāžu uzņēmumā u.c. Darbiniekiem saskaņā ar Latvijas likumdošanu tiek nodrošināta darba nespējas prombūtne, tai skaitā ar grūtniecību un dzemdībām saistītā, kā arī bērna kopšanas atvaļinājums. Visiem darbiniekiem tiek sagatavoti, parakstīti un izsniegti rakstveida darba līgumi un nodrošināta valstī noteikto, ar darba tiesiskajām attiecībām saistīto nodokļu nomaksa.

Riski

Darbinieku piesaistes politika tiek īstenota tādējādi, lai novērstu risku, ka kvalificētu speciālistu trūkums varētu radīt draudus nozares standartos noteikto saistību izpildei attiecībā uz dabasgāzes sadales sistēmas drošumu un darbības nepārtrauktību. Pilnībā nokomplektēts darbinieku skaits nodrošina sabalansētu darba un atpūtas režīmu, kā rezultātā tiek uzlabota kopējā darbu kvalitāte.

Pasākumi

Personāla vadības funkcija ir uzticēta profesionālām struktūrvienībām, nodrošinot vienotu šīs funkcijas vadību uzņēmumā, darba tiesisko attiecību jautājumu izskatīšanu un konsultācijas.

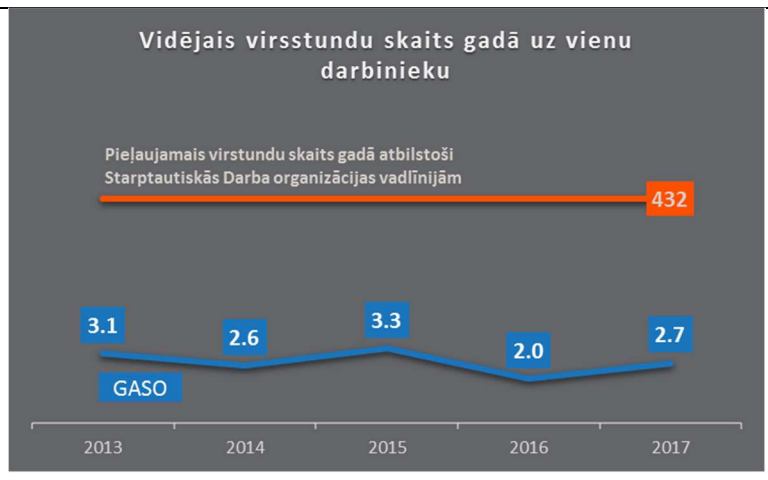
Ir izveidotas darba strīdu komisijas institūcijas, kurās piedalās darba devēja un arodbiedrību pārstāvji. Ir ievēlētas atbilstoša skaita uzticības personas, pie kurām var vērsties ar darbu saistītos jautājumos. Tiek nodrošināta attiecīgo jomu jautājumu izskatīšana un apspriešana koplīguma sapulcēs. Dalība Latvijas Personāla vadīšanas asociācijā, tādējādi veicinot darba tiesību jomas attīstību un dažādu pasākumu ieviešanu. Reizi ceturksnī tiek veikta padziļināta GASO darbinieku finanšu un darbības efektivitātes analīze, lai novērstu potenciālos riskus un izvērtētu esošo situāciju.

2018. gadā abos uzņēmumos plānots pārstrādāt un no (vienotā) Darba koplīguma izdalīt Darba kārtības noteikumus, kas nākotnē ļautu veikt operatīvākus uzlabojumus darba kārtības jautājumos. Norit darba uzsākšana, lai izstrādātu jaunu Darba koplīgumu saistībā ar notikušo reorganizāciju atbilstoši Darba likuma noteikumiem par šādu dokumentu izstrādi (tai skaitā, attiecībā uz likuma prasībām par iepriekš spēkā esošo noteikumu grozījumu kārtību).

Galvenie indikatori

<p>Darbinieku rotācijas koeficients kopumā ir stabils un zems. Kāpums 2017. gadā saistīts ar uzņēmuma reorganizācijas procesu, kura ietvaros notika funkciju un darba vietu pārstrukturēšana.</p>	<p style="text-align: center;">Darbinieku rotācijas koeficients uz 1000 darbiniekiem Latvijas Gāzē, t.sk. SSO</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Koeficients</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2013</td> <td>3.1</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>3.2</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>3.0</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>3.0</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>4.1</td> </tr> </tbody> </table>	Gads	Koeficients	2013	3.1	2014	3.2	2015	3.0	2016	3.0	2017	4.1																		
Gads	Koeficients																														
2013	3.1																														
2014	3.2																														
2015	3.0																														
2016	3.0																														
2017	4.1																														
<p>Latvijas Gāzē, t.sk. sadales sistēmā vidējā darba samaksa vairākkārtīgi pārsniedz minimālo darba algu un ir augstāka gan par oficiālo vidējo mēnešalgu, gan nedaudz pārsniedz līdzīgajās nozarēs maksāto darba algu.</p>	<p style="text-align: center;">Vidējā darba samaksa (pirms nodokļiem)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gads</th> <th>Vidējā darba samaksa Latvijas Gāzē, t.sk. SSO (bez valdes un padomes)*</th> <th>Vidējā mēneša darba alga elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarēs Latvijā**</th> <th>Vidējā mēneša darba alga Latvijā**</th> <th>Noteiktā minimālā mēneša darba alga Latvijā***</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2013</td> <td>€ 1300</td> <td>€ 1006</td> <td>€ 716</td> <td>€ 285</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>€ 1283</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>€ 1330</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>€ 1394</td> <td>€ 1163</td> <td>€ 859</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>€ 1279</td> <td></td> <td></td> <td>€ 380</td> </tr> </tbody> </table> <p>*Atbilstoši peļņas zaudējumu aprēķinam ** Centrālā statistikas pārvalde *** Labklājības Ministrija (http://www.lm.gov.lv/text/648)</p>	Gads	Vidējā darba samaksa Latvijas Gāzē, t.sk. SSO (bez valdes un padomes)*	Vidējā mēneša darba alga elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarēs Latvijā**	Vidējā mēneša darba alga Latvijā**	Noteiktā minimālā mēneša darba alga Latvijā***	2013	€ 1300	€ 1006	€ 716	€ 285	2014	€ 1283				2015	€ 1330				2016	€ 1394	€ 1163	€ 859		2017	€ 1279			€ 380
Gads	Vidējā darba samaksa Latvijas Gāzē, t.sk. SSO (bez valdes un padomes)*	Vidējā mēneša darba alga elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarēs Latvijā**	Vidējā mēneša darba alga Latvijā**	Noteiktā minimālā mēneša darba alga Latvijā***																											
2013	€ 1300	€ 1006	€ 716	€ 285																											
2014	€ 1283																														
2015	€ 1330																														
2016	€ 1394	€ 1163	€ 859																												
2017	€ 1279			€ 380																											

Salīdzinot ar Starptautiskās Darba organizācijas vadlīnijām, sadales sistēmas operatoram ir ļoti zems nostrādāto virsstundu skaits. Virsstundu ierobežošana ir stingra GASO politika.

2017. gadā nav saņemtas sūdzības par darba laika, atalgojuma vai prombūtnes pārkāpumiem, kas atbilstu cilvēktiesību pārkāpumu statusam*.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses; sūdzības, kuras atbilstu cilvēktiesību pārkāpumu kritērijiem, t.i., piemēram, nesamērīgs virsstundu skaits, nesamērīgi zema alga vai nesamērīga prombūtnes liegšana u.tml.

Taisnīga attieksme un privātums

Kopējais novērtējums

Uzņēmumiem ir Ētikas kodekss, kurā aprakstītas vispārējās vadlīnijas darba attiecību veidošanai darbinieku starpā, tai skaitā vēlamā attieksme un uzvedība, kā arī rīcības modeļi iespējamo domstarpību, konfliktu risināšanai darba ikdienā.

Personas datu aizsardzības jomā pastāv stingrs regulējums gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmenī. Tiek ievērotas šīs prasības, un vienlaikus tiek veikti samērīgi un proaktīvi pasākumi procesu pilnveidošanai.

Riski

Ņemot vērā vairāku gadu secīgu uzņēmuma reorganizācijas procesu, kura rezultātā t.sk. tika izveidots GASO, regulāri notiek darbinieku aptaujas, lai nodrošinātu, ka tiek strikti ievērota GASO darbības neatkarība, kā arī koncerna darbinieki spēj kvalitatīvi izpildīt savus pienākumus jaunos apstākļos.

Personas datu aizsardzības jomā kopumā ir zemi riski, jo pastāv skaidrs normatīvais regulējums, kuru abi uzņēmumi ievēro. Risku mazināšanai tiek īstenoti atbilstošie tehniskie un organizatoriskie pasākumi.

Pasākumi

Ētikas kodeksā ir noteikti savstarpējo attiecību pamatprincipi darba vidē, kā arī ietvertas konkrētas norādes, kā darbiniekiem rīkoties, saskaroties ar dažāda veida aizskārumiem.

IT resursus ir atļauts izmantot tikai darba pienākumu pildīšanai.

Abos uzņēmumos ir iecelti sertificēti personas datu aizsardzības speciālisti. Darbinieki tiek informēti par viņu personas datu apstrādi. 2017. gadā tika veiktas plaša mēroga darbinieku apmācības personas datu aizsardzības jomā, kā arī īstenots atbilstības novērtējums visiem personas datu apstrādes mērķiem.

2018. gadā paredzēts pārstrādāt GASO piemēroto Ētikas kodeksu, kā arī saistībā ar jauna normatīvā regulējuma stāšanās spēkā turpināsies darbs ar personas datu aizsardzības sistēmu.

2017. gadā nav saņemtas sūdzības par aizskārumiem vai privātuma pārkāpumiem*.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

Sadales tīklu attīstības ietekme uz apkārtējiem iedzīvotājiem

Kopējais novērtējums

Infrastruktūras attīstības joma ir plaši regulēta, un GASO ievēro visas normatīvās prasības gan projektu sagatavošanas, gan būvniecības fāzē. GASO savā ikdienā komunicē ar plašu attīstības projektos iesaistīto personu loku, tādējādi gūstot atbalstu un nodrošinot projektu realizāciju.

Riski

GASO, izbūvējot infrastruktūru, saskaras ar privātīpašnieku tiesībām uz īpašumu un īpašuma lietošanas tiesībām, kā arī var skart dabas teritorijas. Tādēļ projektu veiksmīgai realizēšanai ir būtiska sadarbība ar iedzīvotājiem, pašvaldībām un valsts institūcijām, kas atbild par vides jautājumiem. Jaunu mikrorajonu gazifikācijai nereti ir nepieciešams izbūvēt gāzesvadus pa teritorijām, kurās iepriekš nav pastāvējuši lietošanas ierobežojumi, tādējādi īpašniekiem radot zemes apgrūtinājumus, kas varētu radīt neapmierinātību. Tādēļ, jo īpaši svarīgi ir iesaistīt visus zemes īpašniekus, informējot par kopīgajiem praktiskajiem ieguvumiem no infrastruktūras izbūves. Savukārt riski saistībā ar infrastruktūras izbūves ietekmi uz aizsargājamām teritorijām ir mazi, jo Latvijā pastāv stingrs regulējums attiecībā uz vides aizsardzību.

Pasākumi

Sadales sistēmas perspektīvo attīstības plānu izstrādē tiek ņemti vērā pašvaldību teritoriālie plānojumi, pašvaldību, to iedzīvotāju un uzņēmumu vēlnes, valsts un pašvaldību noteiktie ierobežojumi aizsargājamām teritorijām. Pirms jaunu teritoriju gāzapgādes projektēšanas uzsākšanas tiek veikti informēšanas pasākumi, t.sk. tiek izlikta vides informatīvās reklāmas, tiek nogādātas individuālas vēstules visiem tiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem, gar kuru nekustamo īpašumu ir plānots izbūvēt gāzesvadus, tādējādi nodrošinot gan iespēju pieteikties pieslēgumiem, gan izteikt domas par projekta attīstību. Nepieciešamības gadījumā tiek organizētas publiskas sapulces ar to teritoriju iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kurās ir plānots attīstīt dabasgāzes sadales sistēmu.

Gadījumā, ja infrastruktūras izbūve skar privātīpašumus, tiek veiktas pārrunas ar zemes īpašniekiem un gadījumos, ja ir nepieciešams šķērsot zemes īpašumu, puses panāk rakstisku vienošanos, t.sk. atsevišķos gadījumos paredzot materiālu kompensāciju. Latvijā ir paredzēta procedūra piespiedu īpašuma atsavināšanai gadījumos, kad nepieciešams izbūvēt valsts nozīmes objektus. Attiecībā uz sadales sistēmas operatora infrastruktūras izbūvi pārskata periodā šāda procedūra nav piemērota.

Veicot infrastruktūras pārbūvi vai remontdarbus, GASO vienmēr savlaicīgi informē par plānotajiem piegādes pārtraukumiem un iespēju robežās nodrošina nepārtrauktu gāzapgādi patērētājiem.

2017. gadā GASO nav saņemtas sūdzības no skarto teritoriju iedzīvotājiem.

*Sūdzības, kuras tiek reģistrētas, ja konflikts vai situācija nav atrisināta saprātīgā laika posmā vai apmierinot puses.

Iedzīvotāju informēšana par piesardzības pasākumiem, ekspluatējot dabasgāzi

Kopējais novērtējums

Dabasgāze, to lietojot nepareizi, ir bīstams produkts, tādēļ viens no abu uzņēmumu pamatuzdevumiem ir iedzīvotāju informēšana par rīcību avārijas vai tās draudu gadījumā

(informāciju par GASO Avārijas dienesta darbu un neatliekamu situāciju novēršanas pasākumiem skat. sadaļā “Vide”).

Riski

Dabasgāzes potenciālā bīstamība ir viens no svarīgākajiem aspektiem GASO darbībā. Zināšanu trūkums par dabasgāzes fizikālajām īpašībām un tās lietošanu var radīt negatīvas sekas pašiem patērētājiem un to īpašumam, neatliekamo izsaukumu, avāriju skaita pieaugumu un papildus ieguldījumus Avārijas dienesta darbā.

Pasākumi

Informācija GASO interneta mājaslapā par dabasgāzes lietošanu un avārijas situācijām. Informatīvie materiāli lielākajos Latvijas medijos un dalība izstādē “Māja” un vairākos pašvaldību rīkotos pasākumos, informējot par drošu dabasgāzes lietošanu. Informatīvie bukleti pieaugušajiem un bērniem par dabasgāzes lietošanu un avārijas situācijām.

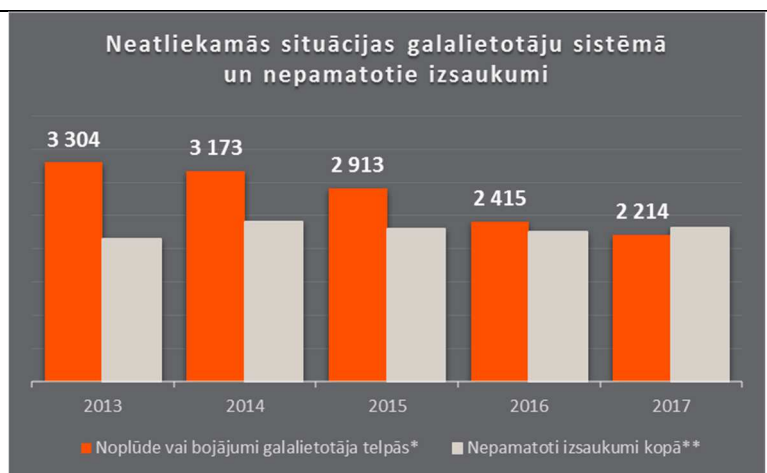
2017. gadā GASO Mācību centrs organizēja piecas nodarbības “Gāzes skolā”, lai ikviens interesents varētu iegūt informāciju par dabasgāzes fizikālajām īpašībām un pareizu aparatūras lietošanu ikdienā. Veikti izglītojoši pasākumi 22 skolās, skaidrojot bērniem dabasgāzes bīstamību, pareizu tās lietošanu, kā arī par nelegālas un neatbilstošas darbības negatīvajām sekām. Dalība ikgadējā skolu konkursā “Esi drošs, neesi pārdrošs” un “Superpuika”.

2018. gadā GASO plāno turpināt regulārus, ar dabasgāzes drošību saistītus informatīvi izglītojošus pasākumus skolās, jauniešu konkursos, publiskos valsts un pašvaldību pasākumos. Plānots sagatavot jaunu informatīvo bukletu par gāzes lietošanas drošību pieaugušajiem - “Kas jāzina dabasgāzes lietotājam”, un bērniem - “Gatis, es un Gāzēns”. Plānots sagatavot notikušās “Gāzes skolas” video sižetus publicēšanai.

Galvenie indikatori

Kopš 2013. gada ir ievērojami samazinājies tādu neatliekamo izsaukumu skaits, kuru iemesls ir paša lietotāja rīcība vai noplūdes un bojājumi galalietotāja telpās. Tas izskaidrojams ar vairākiem apstākļiem, piemēram, pakāpeniski samazinās pieslēgumu skaits tieši dzīvokļos, lietotāji uzstāda modernāku aparatūru, lietotāji ir labāk informēti, kā rīkoties ar dabasgāzi u.c.

No otras puses, kopējais nepamatoto izsaukumu skaits saglabājas līdzīgs, bet tas nav vērtējams negatīvi, jo GASO atbalsta avārijas dienesta izsaukšanu arī piesardzības dēļ.

*Neatliekamas situācijas ietver lietotāja rīcību un iekārtas, par kuru ekspluatāciju ir atbildīgs gala lietotājs – dabasgāzes patēriņa skaitītājs, noslēgierīces, dabasgāzes aparatūra un gāzesvadi, kas atrodas galalietotāja telpās.

**Nepamatoti izsaukumi ir tādi izsaukumi, kuri vai nu neattiecas uz dabasgāzes sistēmu vai arī neapstiprinās neatliekamā vai avārijas situācija.

Darbinieki

- Princips 3** Uzņēmumam ir jāgarantē biedrošanās brīvība un jāatzīst efektīvā kolektīvā pārrunu procedūra;
- Princips 4** jāgarantē visu formu piespiedu un obligātā darba izslēgšana;
- Princips 5** jāgarantē bērnu piespiedu darba likvidēšana; un
- Princips 6** jāizslēdz nodarbinātības un profesijas diskriminācija.

Abi uzņēmumi pilnībā ievēro darbinieku tiesības gan darbinieku biedrošanās jomā, gan nediskriminācijas jomā, ko tas arī pauž saviem klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem ar KSA ziņojuma un Ētikas kodeksa starpniecību.

Koncernā saskaņā ar valstī noteikto nav iedomājams piespiedu vai obligātais darbs, kā arī bērnu piespiedu darbs. Līdz ar to šie jautājumi ziņojumā plašāk vairs nav aplūkoti.

Arodbiedrības

Kopējais novērtējums

Tiek nodrošinātas un atbalstītas darbinieku tiesības piedalīties arodbiedrībās un kolektīvi apspriest kolektīvās vienošanās.

Riski

Šajā jomā netiek saskatīti būtiski riski.

Pasākumi

Tiek nodrošinātas darba koplīguma apspriešanas sapulces, kurās piedalās uzņēmuma vadības pārstāvji, darbinieku un arodbiedrību pārstāvji. Reizi gadā tiek sniegts kopīgs pārskats par Koplīguma saistību izpildi.

Ir izveidota darba strīdu komisijas institūcija, kurā piedalās darba devēja un arodbiedrību pārstāvji.

Tiek nodrošinātas telpas arodbiedrību sapulču norisei, kā arī pastāvīgas telpas un sakaru līdzekļi arodbiedrības vadītājam. Pēc arodbiedrības pieprasījuma tiek nodrošināta nepieciešamā informācija par uzņēmuma darbību. Arodbiedrība izmanto uzņēmuma IT resursus savas informācijas izplatīšanai arodbiedrības biedriem. Arodbiedrība piedalās darbinieku veselības polises izvēles procesā.

2017. gadā vienu reizi domstarpību risināšanā ir iesaistīta arodbiedrība*.

*Tās var būt dažāda veida domstarpības, tai skaitā domstarpības, kas neskar cilvēktiesību pārkāpumus; arodbiedrība iesaistās vienīgi biedru jautājumu risināšanā.

Diskriminācijas aizliegums

Kopējais novērtējums

Tiek ievērots diskriminācijas aizliegums. Netiek likti šķēršļi noteiktām cilvēku grupām. Esošais darbinieku sastāvs ir izveidots, salāgojot nepieciešamās profesionālās kompetences un darba tirgus piedāvājumu. Tiek nodrošināts, ka lēmumi attiecībā uz darbiniekiem tiek pieņemti balstoties uz atbilstošiem un objektīviem kritērijiem.

Riski

Kopumā riski, kas būtu saistīti ar diskrimināciju, ir mazi. Ņemot vērā GASO darbības specifiku, ir salīdzinoši neliels šajā jomā strādājošo sieviešu īpatsvars.

Pasākumi

Darba sludinājumos tiek norādītas konkrētas prasības pretendentiem, kas izriet no uzņēmumam nepieciešamajām profesionālajām kompetencēm un ir formulētas nediskriminējoši. Darbinieku atlases procesā netiek pieprasīta sensitīva personiska informācija par pretendentu, tai skaitā par reliģisko vai politisko pārliecību, ģimenes stāvokli, seksuālo orientāciju, etnisko izcelsmi, politiskajiem uzskatiem u.c., kā arī netiek vērtētas tādas ārējās īpašības kā ādas krāsa, dzimums, vecums u.tml.

Ētikas kodeksā ir noteikts aizliegums diskriminēt personas pēc ārējiem parametriem, pārliecībām vai sociālā stāvokļa.

Galvenie indikatori

<p>Darbinieku - sieviešu īpatsvaru būtiski ietekmē jauniešu izglītības izvēles. Kā redzams grafikā, šajā desmitgadē (un, lai arī nav pieejami vecāki dati, ar augstu ticamības pakāpi arī iepriekšējās desmitgadēs) sieviešu īpatsvars saistīto nozaru absolventu vidū ir ļoti zems. Attiecīgi arī Latvijas Gāzē sieviešu īpatsvars ir salīdzinoši zems, atspoguļojot reālo darba tirgu.</p>	<p style="text-align: center;">Sieviešu īpatsvars inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības nozarēs</p> <table border="1"><thead><tr><th>Gads</th><th>Sieviešu īpatsvars Latvijas Gāzē, t.sk. SSO</th><th>Augstskolu un koledžu absolventes (vidēji 2010-2016)*</th><th>Profesionālo izglītības iestāžu absolventes (vidēji 2010-2017)*</th></tr></thead><tbody><tr><td>2013</td><td>31%</td><td>26%</td><td>10%</td></tr><tr><td>2014</td><td>30%</td><td>26%</td><td>10%</td></tr><tr><td>2015</td><td>30%</td><td>26%</td><td>10%</td></tr><tr><td>2016</td><td>31%</td><td>26%</td><td>10%</td></tr><tr><td>2017</td><td>35%</td><td>26%</td><td>10%</td></tr></tbody></table> <p>*Centrālā statistikas pārvalde</p>	Gads	Sieviešu īpatsvars Latvijas Gāzē, t.sk. SSO	Augstskolu un koledžu absolventes (vidēji 2010-2016)*	Profesionālo izglītības iestāžu absolventes (vidēji 2010-2017)*	2013	31%	26%	10%	2014	30%	26%	10%	2015	30%	26%	10%	2016	31%	26%	10%	2017	35%	26%	10%
Gads	Sieviešu īpatsvars Latvijas Gāzē, t.sk. SSO	Augstskolu un koledžu absolventes (vidēji 2010-2016)*	Profesionālo izglītības iestāžu absolventes (vidēji 2010-2017)*																						
2013	31%	26%	10%																						
2014	30%	26%	10%																						
2015	30%	26%	10%																						
2016	31%	26%	10%																						
2017	35%	26%	10%																						
<p>Neskatoties uz to, ka sieviešu īpatsvars Latvijas Gāzē, salīdzinot ar kopējo darba tirgus piedāvājumu visās nozarēs, ir mazs, vadības līmenī sievietes ir pārstāvētas līdzvērtīgi kopējam sieviešu īpatsvaram uzņēmumā.</p>	<p style="text-align: center;">Sieviešu īpatsvars Latvijas Gāzē, t.sk. SSO (2017. gadā bez PSO)</p> <table border="1"><thead><tr><th>Gads</th><th>Sieviešu īpatsvars vadībā</th><th>Sieviešu īpatsvars</th></tr></thead><tbody><tr><td>2013</td><td>34%</td><td>31%</td></tr><tr><td>2014</td><td>34%</td><td>30%</td></tr><tr><td>2015</td><td>33%</td><td>30%</td></tr><tr><td>2016</td><td>31%</td><td>29%</td></tr><tr><td>2017</td><td>35%</td><td>32%</td></tr></tbody></table>	Gads	Sieviešu īpatsvars vadībā	Sieviešu īpatsvars	2013	34%	31%	2014	34%	30%	2015	33%	30%	2016	31%	29%	2017	35%	32%						
Gads	Sieviešu īpatsvars vadībā	Sieviešu īpatsvars																							
2013	34%	31%																							
2014	34%	30%																							
2015	33%	30%																							
2016	31%	29%																							
2017	35%	32%																							

2017. gadā pārskata periodā nav saņemtas sūdzības par diskrimināciju darba vietā.

Vide

Princips 7 Uzņēmumam ir jāatbalsta piesardzības pasākumi attiecībā uz izaicinājumiem, kas skar vidi;

Princips 8 jāuzņemas iniciatīvas veicināt lielāku atbildību pret vidi; un

Princips 9 jāveicina videi draudzīgu tehnoloģiju attīstība un izplatība.

Produkts – dabasgāze ir videi draudzīgākais kurināmais, kas degšanas procesā rada zemākos siltumnīcefekta gāzu izmešus. Tādēļ šai uzņēmējdarbībai ir ilgtspējīgi pamati un tiek sniegts būtisks ieguldījums vides aizsardzībā.

GASO stingri kontrolē dabasgāzes sistēmas ekspluatāciju, metāna emisijas un rūpējas par sistēmas drošību. Ekspluatācijas joma ir stingri regulēta, valstī ir noteikts dabas resursu nodoklis par metāna emisiju atmosfērā, kas dod papildus motivāciju ierobežot emisiju apjomu.

GASO gan palīdz citiem iegūt videi draudzīgo kurināmo un ar to saistītās tehnoloģijas, gan pats aktīvi izmanto dabasgāzes sniegto tehnoloģiju – koģenerācijas un autotransporta priekšrocības.

Kopumā GASO lielākās raizes ir metāna emisiju ierobežošana, savukārt citās jomās GASO ietekme uz vidi ir salīdzinoši neliela, it sevišķi vērtējot ietekmi no potenciālo risku aspekta.

Avāriju novēršana un tīklu drošība

Kopējais novērtējums

Dabasgāze var būt ļoti bīstama lietošanā, radot postījumu cilvēkiem, īpašumam un videi, tādēļ GASO nodrošina drošu dabasgāzes piegādi, cilvēku izglītošanu un neatliekamo situāciju operatīvu novēršanu.

Tā ir Latvijas īpatnība, ka visā Latvijas teritorijā darbojas tikai viens sadales sistēmas operators, kas nodrošina sistēmas ekspluatāciju un avāriju novēršanu. Tam ir vairākas priekšrocības. Pirmkārt, valstī pastāv vienots Avārijas dienesta telefona numurs dabasgāzes sistēmas lietotājiem. Otrkārt, visi procesi tiek vadīti centralizēti, kas padara vienkāršāku sadarbību ar dažādiem dienestiem un pašvaldībām ārkārtas situācijās. Treškārt, tas ļauj efektīvi plānot ikdienas pasākumus, piemēram, ekspluatācijas darbus, aprīkojumu, autotransportu u.c.

Riski

Produkta un sniegto pakalpojumu ietekme uz cilvēkiem ir viens no GASO lielākajiem riskiem KSA jomā, jo dabasgāze ir ugunsbīstama, sprādzienbīstama un smacējoša slēgtās telpās. Galvenie riski saistās ar nolietotu un vecu infrastruktūru un gāzes iekārtām patērētāju īpašumā, un cilvēku rīcību gan lietojot dabasgāzi, gan veicot patvaļīgas manipulācijas gāzes iekārtās. Savukārt lielākos zaudējumus GASO rada pazemes gāzesvadu pārraušana trešo personu darbības rezultātā.

Pasākumi

GASO Rīgas iecirknī, kura pārziņā ir vairāk nekā puse lietotāju, ir atsevišķs Avārijas dienests, savukārt iecirkņos ir atsevišķas avārijas brigādes. Papildus vienotajam neatliekamajam telefona numuram 112 Latvijā pastāv savs dabasgāzes sistēmas neatliekamais numurs 114, zvanot uz kuru cilvēki tiek savienoti ar GASO Avārijas dienesta zvanu pieņēmējiem. Avārijas un neatliekamie izsaukumi un avārijas situāciju novēršana ir bezmaksas, tādējādi neradot kādus

finansiālus šķēršļus klientiem izsaukt Avārijas dienestu. Avārijas dienesta un brigāžu darbinieki veic regulāru atestāciju. Avārijas dienesta un brigāžu darbinieki ir aprīkoti ar modernām ierīcēm gāzes noplūžu konstatēšanai un seku novēršanai. GASO Avārijas dienestam un iecirkņiem ir noslēgtas vienošanās ar Valsts un administratīvo teritoriju operatīvajiem dienestiem un citiem komunikāciju turētājiem par sadarbību ārkārtas situācijās. 2017. gadā ir bijuši 404 mācību izsaukumi, kas ietver mācības kopā ar citiem operatīvajiem dienestiem. Gadījumos, kad ir traucēta centralizēta dabasgāzes padeve vairākiem lietotājiem vienlaikus, GASO veic klientu apziņošanu.

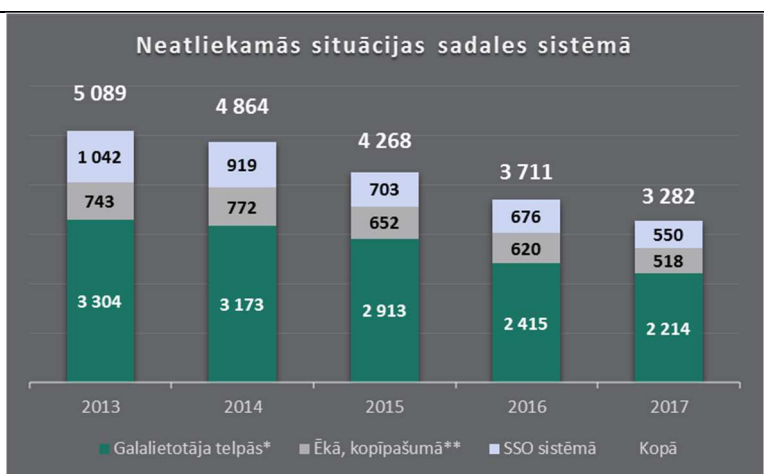
GASO regulāri veic dabasgāzes sadales sistēmas tehniskās uzraudzības darbus, kā arī iekšējo gāzesvadu revīziju un hermētiskuma pārbaudes darbus atbilstoši normatīvajiem aktiem un Valsts standartiem.

Galvenie indikatori

Kopš 2013. gada nav būtiski mainījies galalietotāju skaits, tomēr neatliekamo izsaukumu skaits ir būtiski samazinājies, t.sk. divkārt samazinājies izsaukumu uz GASO īpašumā esošām iekārtām skaits.

Kā redzams grafikā, būtiskāko daļu neatliekamo situāciju veido galalietotāju īpašumā esošo iekārtu bojājumi, tādēļ it īpaši svarīgi ir iedzīvotāju informētība par rīcību dabasgāzes noplūdes vai iekārtu bojājumu gadījumā.

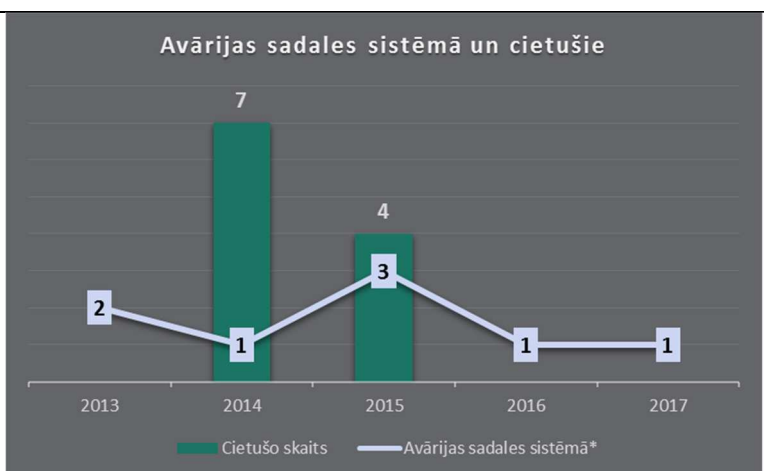
2017. gadā dienā vidēji tika saņemti 9 neatliekamie izsaukumi.

*Ietver iekārtas, par kuru ekspluatāciju ir atbildīgs gala lietotājs – dabasgāzes patēriņa skaitītājs, noslēgierīces, dabasgāzes aparatūra un gāzesvadi, kas atrodas galalietotāja telpās.

**Ietver fasādes gāzesvadus individuālās un daudzdzīvokļu ēkās, kā arī stāvvadus un iekšējos gāzesvadus līdz skaitītajam daudzdzīvokļu ēkās.

Avāriju, kas ir uzskatāmas par neatliekamām situācijām ar nopietnām sekām, kopumā sadales sistēmā ir ļoti maz.

*Ar avārijām tiek saprastas situācijas, kad dabasgāze ir izraisījusi ugunsgrēku, sprādzienu, kad ir bijuši būtiski piegādes pārtraukumi, būtisks kaitējums videi, kad sagāzējums telpās ir pārsniedzis sprādzienbīstamības apakšējo robežu vai kad avārijas rezultātā ir cietuši cilvēki.

Kopējais novērtējums

Koncerns pastāvīgi uzrauga un veic pasākumus siltumnīcefektu izraisošu vielu emisiju ierobežošanā un energoefektivitātē. Tiek veikta arī atkritumu šķirošanu un nodošanu pārstrādei.

Sadales sistēmā ir divi darbības aspekti, kuriem GASO ietvaros ir būtiska ietekme uz vidi – metāna jeb dabasgāzes emisija un saimnieciskās darbības ietekme uz vidi jeb energoefektivitāte ēku apkurē, elektroenerģijas patēriņā un autotransportā.

Dabasgāzes galvenās sastāvdaļas – metāna ietekme uz siltumnīcefektu 100 gadu nogrieznī tiek vērtēta kā 25 reizes lielāka nekā no oglekļa dioksīda¹, tādēļ tās emisija atmosfērā ir maksimāli jāierobežo. Vienlaikus aprēķini liecina, ka kopējā ietekme no sadales sistēmas emisijām Eiropas Savienībā veido tikai 0,21% no kopējo siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoma². Lai motivētu uzņēmumus samazināt emisiju apjomus, Latvijā Dabas resursu nodokļu likums paredz maksāt dabas resursu nodokli par metāna emisijām atmosfērā.

Sadales sistēmā netiek izmantotas lieljaudas iekārtas kā, piemēram, dabasgāzes pārvades sistēmās vai krātuvēs, kur spiediena nodrošināšanai izmanto iekšdedzes dzinējus vai turbīnas, tādēļ lielākie CO₂ izmeši GASO rodas no savu ēku apsildes un lietojot autotransportu. Lai samazinātu ietekmi uz vidi un ekonomisko efektivitāti saimnieciskajā darbībā, GASO veic pasākumus dabasgāzes īpatsvara palielināšanai pašpatēriņā, iegādājoties ar dabasgāzi darbināmas automašīnas un uzstādot dabasgāzes koģenerācijas iekārtu.

Sadales sistēmas ekspluatācijā netiek izmantotas kaitīgas ķīmikālijas un neveidojas atmosfēru piesārņojošas vielas, kā arī netiek izmantoti dabas resursi un nerodas nozīmīgs atkritumu daudzums. Gāzesvadu hermētiskuma pārbaudēs tiek izmantots slāpeklis, kas normālā vidē izspiež skābekli un tādēļ ir smacējošs. Tomēr slāpeklis ir izplatītākā gāze atmosfērā, un tas nav siltumnīcefektu izraisošs. Slāpeklis ir nedaudz vieglāks par gaisu, tādēļ tas brīvā vidē izvēdinās.

Riski

GASO darbībā galvenais vides risks saistās ar metāna emisijām gāzesvadu remontu laikā, ekspluatācijas laikā un avāriju rezultātā. Ja dabasgāzes sadales procesā un remontdarbu laikā ir zināms sagaidāmais noplūžu apjoms, kuru var ilgtermiņā ierobežot ar procesiem un tehnoloģijām, tad avārijas situācijas ir neparedzamas un nekontrolējamas, radot palielinātu emisiju risku. Metāna emisijas rada ne vien ietekmi uz vidi, bet arī finanšu riskus no produkta zaudēšanas un aprēķinātā dabas resursu nodokļa. Savukārt CO₂ izmešu jomā riski ir zemi, jo GASO nav lieljaudu ražošanas iekārtu.

Pasākumi

Metāna emisija

GASO ir iecelta atbildīgā persona par vides jautājumu monitoringu. Katru ceturksni tiek sagatavots aprēķins par dabasgāzes izplūdi vidē.

¹ Starpvalstu klimata pārmaiņu panelis (Intergovernmental Panel on Climate Change); *IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change 2007 - Climate Change 2007: Working Group I: The Physical Science Basis - 2.10.2 Direct Global Warming Potentials*; https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wg1/en/ch2s2-10-2.html (apskatīts 02.03.2018.)

² Eiropas dabasgāzes industrijas tehniskā asociācija MARCOGAZ; *Position Paper CH₄ emissions in the European Natural Gas midstream sectors*, 2017; http://www.marco gaz.org/index.php/component/docman/doc_download/5359 (apskatīts 02.03.2018.)

Saimnieciskā darbība

Kopš 2016. gada ir ieviesta uzņēmuma energopārvaldības sistēma atbilstoši LVS EN ISO 5001 standartam. Ir veikta uzņēmuma energoresursu padziļināta analīze, kā rezultātā ir noteikti būtiskie energopatēriņa procesi, kā arī definēti galvenie energorādītāju indikatori. Reizi gadā tiek veikts energoaudits. Uzņēmumā no 2013. gada līdz 2017. gadam tika īstenoti 27 energoefektivitātes pasākumi, kas ļāva samazināt kopējo enerģijas patēriņu par 12 585 MWh.

Uzņēmums sistemātiski katru gadu atjauno daļu no autoparka, tādējādi nodrošinot, ka kopumā autoparks atbilst mūsdienu prasībām pret vidi.

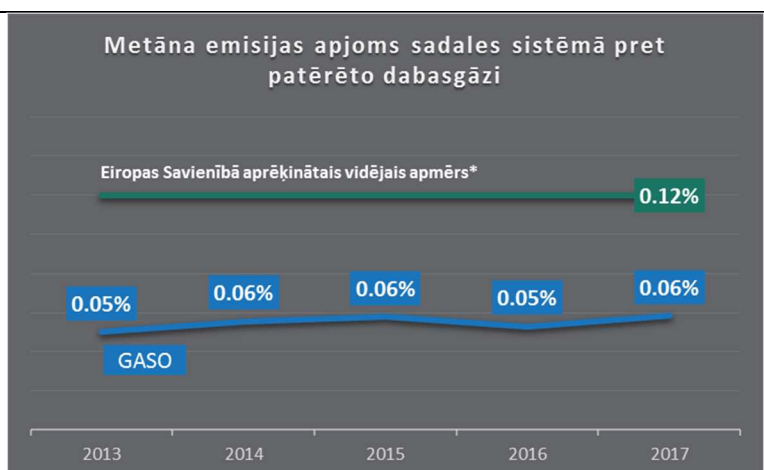
Atkritumu apsaimniekošana

GASO tiek šķiroti un atsevišķi nodoti šādi atkritumi: metāllūžņi, celtniecības materiāli un riepas. GASO lielākajā daļā iecirkņu tiek šķiroti un atsevišķi nodoti šādi atkritumi: lampas, baterijas, datortehnika. Atsevišķos GASO iecirkņos tiek šķiroti un atsevišķi nodoti šādi atkritumi: papīrs un plastmasa.

Galvenie indikatori

Latvijas dabasgāzes sadales sistēmā aprēķinātais metāna emisijas apjoms ir aptuveni divreiz mazāks nekā vidēji Eiropas Savienībā.

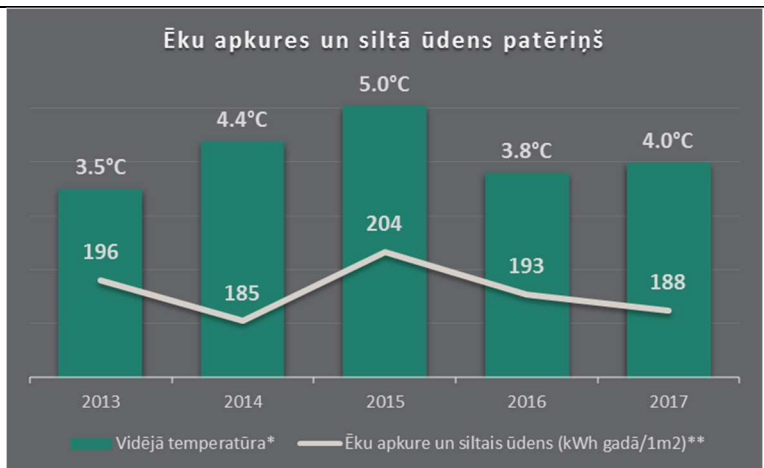
Dabasgāzes emisija no sadales sistēmas ir neizbēgama, tādēļ par negatīvu rezultātu varētu vērtēt emisiju apjomu virs vidējā Eiropas Savienības rādītāja.

*MARGOGAZ; Position Paper *CH4 emissions in the European Natural Gas midstream sectors*, 2017 (marcogaz.org)

Starp GASO energopatēriņu siltumapgādē un āra gaisa temperatūru pastāv zema korelācija, kas ir skaidrojams ar pašu laikapstākļu nepastāvību, kā arī iepriekšējos gados veiktajiem pasākumiem energoefektivitātes uzlabošanā.

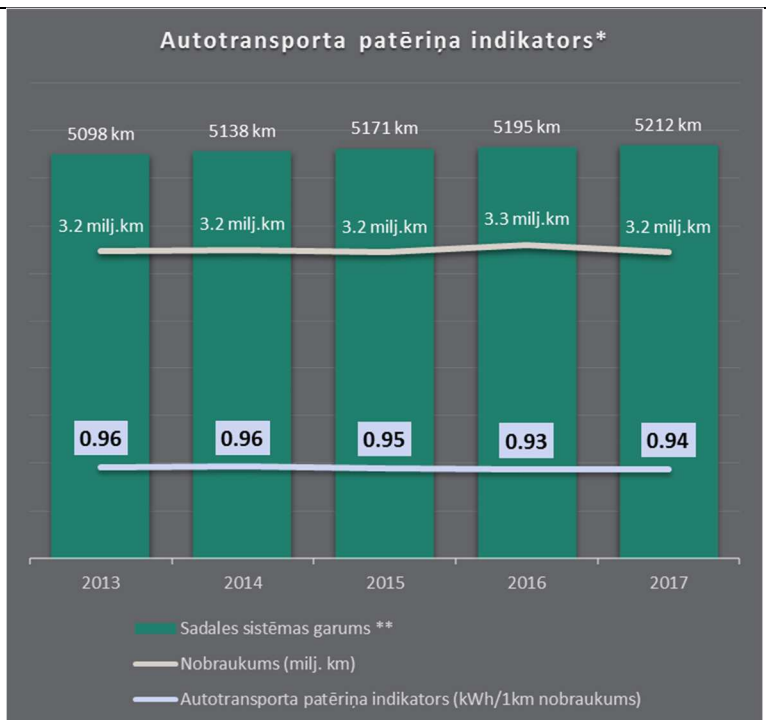
Jebkurā gadījumā visu pasākumu kopums liecina par to, ka GASO enerģijas patēriņš samazinās.

*Vidējā gaisa temperatūra Latvijā apkures sezonā (jan.-mai. un sep.-dec.); avots: Centrālā statistikas pārvalde.

**Iepirktais siltums 2013.-2015. gadā aprēķināts, balstoties uz 2016.-2017. gada vidējiem patēriņiem.

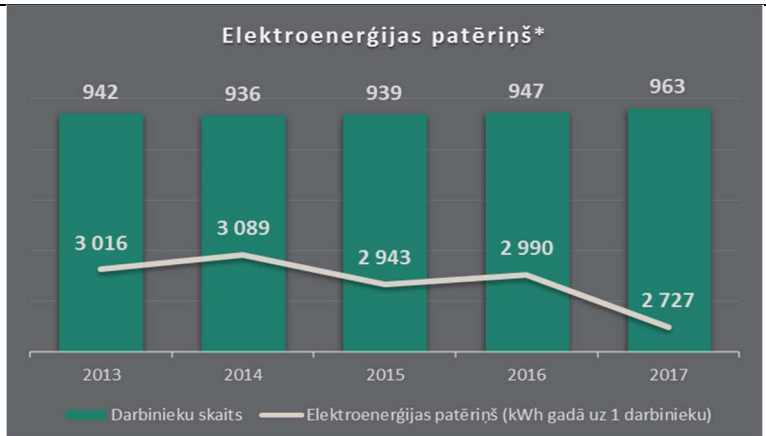
Neskatoties uz to, ka kopš 2013. gada kopējais gāzesvadu garums un klientu skaits ir nedaudz pieaudzis, kopējais autotransporta nobraukums ir mainījies minimāli, savukārt vidējais degvielas patēriņš, salīdzinot ar 2013. gadu, ir nedaudz samazinājies.

*Līdz 2017. gadam ieskaitot tirgotāju, kas veido aptuveni 10% no autotransporta daudzuma.

**Dati precizēti, salīdzinot ar Latvijas Gāzes 2016. gada pārskatu.

Kopš 2013. gada elektroenerģijas patēriņš ir samazinājies aptuveni par 10%, kas ir apliecinājums ziņojumā minēto pasākumu efektivitātei.

*Latvijas Gāzē un GASO kopā.

Tehnoloģijas

Kopējais novērtējums

Tiek atbalstīta jaunu un videi draudzīgu tehnoloģiju izmantošana dabasgāzes sadales sistēmā un tās funkcionēšanas nodrošināšanā.

Dabasgāzes piegādes nodrošināšanai netiek izmantoti energoresursi, jo dabasgāze no pārvades sistēmas tiek saņemta ar pietiekamu spiedienu.

Riski

Ņemot vērā tehnoloģijas un procesus, kas tiek izmantotas dabasgāzes sadales sistēmā, kopumā ir zemi emisiju riski tehnoloģiju dēļ.

Pasākumi

Uzņēmums jau daudzus gadus savā darbā izmanto tādas tehnoloģijas, kas ļauj veikt gāzesvadu pieslēgumu izbūvi un remontdarbus ar nebūtisku dabasgāzes izplūdi atmosfērā. Ir pilnībā rekonstruētas dažādu kategoriju gāzes spiedienu regulējošas iekārtas. Kopš 2011. gada tiek realizēta ēku ievadu mezglu rekonstrukcijas programma, kā rezultātā ievērojami samazinās dabasgāzes noplūdes iespējas no ievadu mezgliem. Dabasgāzes noplūžu atklāšanai tiek izmantoti moderni gāzes noplūdes detektori, piemēram, sadales sistēmas gāzesvadu apsekošanai tiek izmantots uz automašīnas uzstādīts lāzera gāzes detektors.

Rīgā un gandrīz visos GASO reģionālajos iecirkņos siltumapgādē tiek izmantota videi draudzīgā dabasgāze. Gan Rīgā, gan lielākajā daļā iecirkņu ir savas individuālās apkures katlumājas, kurās veikta pakāpeniska modernizācija vairāku gadu garumā, tādējādi nodrošinot energoapgādes energoefektivitāti. 2017. gada septembrī Rīgā, Vagonu ielas ēku kompleksā darbību uzsāka dabasgāzes koģenerācijas stacija (125 KWel un 189 KWth), apkures sezonā nodrošinot elektroenerģijas ražošanu pašpatēriņam (aptuveni 50% no kopējā kompleksa patēriņa, kopējo GASO elektroenerģijas iepirkumu no ārējiem avotiem samazinot par 30%) un bāzes siltuma jaudu, savukārt vasaras laikā paredzēts ražot elektroenerģiju un silto ūdeni. Ēku un teritoriju apgaismojumā, kas tiek izmantots pastāvīgi, ir veikta visu spuldžu nomaina uz energoefektīvām spuldzēm, kā arī norit pakāpeniska spuldžu nomaina visā uzņēmumā. Vagonu ielas ēku kompleksā tiek uzstādīti kontroles elektroenerģijas skaitītāji katrai individuālai ēkai, lai veiktu katras ēkas monitoringu un patēriņa izvērtējumu. GASO ilgtermiņā veic pakāpenisku ēku siltināšanu un logu un durvju nomainu, lai paaugstinātu ēku energoefektivitāti.

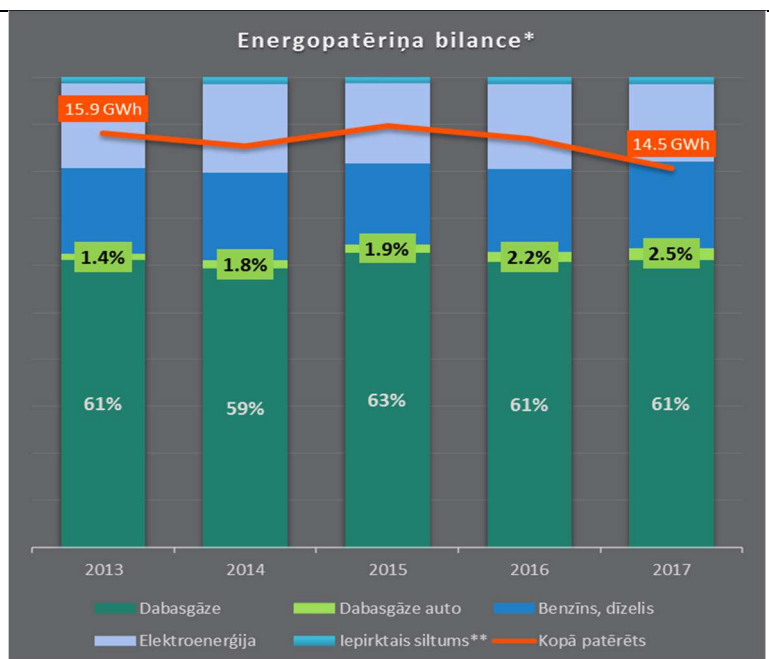
Aptuveni ¼ daļa no uzņēmumu automašīnām izmanto dabasgāzi kā degvielu. Dabasgāzes izmantošana autotransportā ir ne vien efektīva no izmaksu viedokļa, bet arī būtiski pozitīva no izmešu viedokļa. GASO automašīnas ir aprīkotas ar GPS un degvielas uzskaites ierīcēm, kas ir ļāvis ietaupīt patērētās degvielas daudzumu par vienu trešdaļu.

Galvenie indikatori

GASO redz dabasgāzi kā resursu zaļai un finansiāli efektīvai saimniekošanai, tādēļ GASO mērķtiecīgi palielina dabasgāzes izmantošanu GASO vajadzībām.

Vienlaikus GASO veic ieguldījumus arī ēku un iekārtu energoefektivitātē, kas savukārt samazina dabasgāzes patēriņa īpatsvaru.

Kopējais enerģijas patēriņš kopš 2013. gada ir samazinājies par 8%, bet dabasgāzes īpatsvars ir nedaudz pieaudzis, kas ir panākts ar dabasgāzes autotransporta iegādi.

*Energoapatēriņš Latvijas Gāzē un GASO kopā. Pēc reorganizācijas gandrīz visa bilance paliek GASO grozā.

**Iepirktais siltums 2013.-2015. gadā aprēķināts, balstoties uz 2016.-2017. gada vidējiem patēriņiem.

Pretkorupcija

Princips 10 Uzņēmumam ir jāveic pasākumi pret visām korupcijas formām, tai skaitā pret izspiešanu un kukuļdošanu.

Latvija *Transparency International* veidotajā korupcijas uztveres indeksā atrodas 40. vietā³. Lai arī indekss pēta korupciju publiskajā sektorā, tas tomēr arī liecina par iedzīvotāju kopējo attieksmi pret korupciju.

Latvijas Gāze un GASO neiesaistās koruptīvos darījumos un kukuļošanā un pauž aktīvu pozīciju par to klientiem, sadarbības partneriem un darbiniekiem ar KSA ziņojuma un Ētikas kodeksa starpniecību.

Latvijas Gāzei kā uzņēmumam, kura akcijas tiek kotētas biržā, ir saistoši un tas strikti ievēro virkni nosacījumu attiecībā uz korporatīvās pārvaldības caurspīdīgumu un atklātumu⁴, iekšējās informācijas apriti un publiskošanu u.c.

GASO kā pašreiz vienīgais SSO apzinās riskus, kas ir saistīti ar lēmumiem attiecībā uz klientiem nepieciešamās infrastruktūras izbūvi, atļauju došanu u.tml. un aktīvi darbojas, lai nepieļautu kukuļošanu vai izspiešanu uzņēmuma darbinieku saskarsmē ar klientiem.

Uzņēmuma kultūra, procedūras un pasākumi

Kopējais novērtējums

Uzņēmumos ir ieviestas konkrētas procedūras un prasības, kas novērš korupcijas riskus. Labas korporatīvās pārvaldības ietvaros uzņēmumi jo īpaši rūpējas par to, lai jebkurā saimnieciskās darbības izpausmē tiktu novērsta korupcijas un kukuļošanas iespēja, gan attiecībā uz abu uzņēmumu sniegtajiem, gan saņemtajiem pakalpojumiem.

Abi uzņēmumi kā sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji attiecībā uz publiskiem iepirkumiem ievēro Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma prasības, kas paredz iepirkumu izsludināšanas un uzvarētāju izvēles procedūras. Iepirkumi, kas neatbilst likumā noteiktajiem apmēriem, tiek organizēti saskaņā ar detalizēti izstrādātu iekšējo regulējumu.

Uzņēmumu vispārējā pieeja paredz starpnieku kompāniju pakalpojumu neizmantošanu, savukārt aģentu palīdzība tiek izmantota skaidriem mērķiem, kas ir definēti savstarpēji noslēgtos līgumos (parādu piedziņa u.tml.).

Pret uzņēmumiem nav izskatīšanā esošu lietu par darbībām, kas vērstas pret konkurenci vai tās ierobežošanu.

Pasākumi

Latvijas Gāzes Statūtos ir noteikts, ka uzņēmumu pārstāv valdes priekšsēdētājs vai vismaz divi valdes locekļi kopā. Savukārt GASO valdes locekļiem pārstāvības tiesības ir tikai vismaz diviem kopā.

Statūtos, Padomes nolikumā un Valdes reglamentā ir noteiktas amatpersonas un institūcijas, kuras, balstoties uz iepirkuma līgumcenu, pieņem lēmumu par līgumu noslēgšanu.

³ Transparency International Corruption Perceptions Index 2017. https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

⁴ Skat. sīkāk Latvijas Gāzes Korporatīvās pārvaldības ziņojumā, kas tiek publicēts uzņēmuma mājaslapā un NASDAQ Rīga mājaslapā reizē ar auditēto Gada pārskatu par iepriekšējo gadu, kā arī paziņojumos par būtiskiem notikumiem uzņēmumā, kas tiek publicēti tajos pašos kanālos.

Saimniecisku līgumu slēgšanas procesā vienmēr tiek nodrošināta vairāku personu iesaistīšana. Ir izveidotas pastāvīgas un nepastāvīgas iepirkumu komisijas. Iepirkumu atklātos konkursus publicē attiecīgā uzņēmuma interneta mājaslapā un Iepirkumu uzraudzības biroja sistēmā.

2018. gadā GASO tiek ieviests gan Uzņēmējdarbības ētikas kodekss, kas aptver GASO apņemšanās un prasības sadarbības partneriem, gan plānots pārstrādāt Ētikas kodeksu, kurā būs aprakstītas prasības darbiniekiem, gan paredzēts veikt korupcijas risku izvērtējumu. Tāpat notiek darbs pie dabasgāzes lietotāju un darbinieku sūdzību par koruptīvām situācijām iesniegšanas un izskatīšanas kārtības izstrādes specifiski attiecībā uz GASO darbinieku un gala lietotāju saskarsmi. GASO ir izveidots departaments, kurš tostarp veic pasākumus, lai novēstu korupciju saskarsmē ar klientiem.

2017. gadā pārskata periodā nav saņemtas sūdzības par kukuļošanu nevienā no uzņēmumiem, kā arī nav uzsāktas izmeklēšanas par šādām darbībām vai konkurences tiesību pārkāpumiem no uzņēmumu puses.